

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTHONY MICHAEL COLLINS
16 päivänä joulukuuta 2021¹

Asia C-279/20

**Saksan liittotasavalta (Täysi-ikäiseksi tulleen lapsen perheenyhdistäminen)
vastaan
XC,
muu osapuoli:
Landkreis Cloppenburg**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Bundesverwaltungsgericht (liittovaltion ylin hallintotuomioistuin, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeus perheenyhdistämiseen – Direktiivi 2003/86/EY – 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohta – Pakolaisen oikeus perheenyhdistämiseen alaikäisten lastensa kanssa – Lapsi, joka oli alle 18-vuotias vanhemman hakiessa turvapaikkaa mutta yli 18-vuotias, kun vanhemmalle myönnettiin turvapaikka ja tilapäinen oleskelulupa pakolaisena – Kyseisen henkilön ”alaikäisyyden” arvioinnin kannalta merkityksellinen ajankohta – 16 artiklan 1 kohdan b alakohta – Seuraamukset ja muutoksenhaku – Todellisen perhesuhteen käsite

I Johdanto

1. Mikä ajankohta on otettava huomioon arvioitaessa, onko pakolaisen lapsi alaikäinen, oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annetussa direktiivissä 2003/86/EY säädetyn oikeuden perheenyhdistämiseen käyttämisestä varten?² Jos alaikäinen lapsi, joka haluaa muuttaa perheenkokoajan luo, asui kolmannessa maassa ja on tullut täysi-ikäiseksi, mitä vaatimuksia voidaan asettaa siitä varmistumiseksi, että kyseessä on kyseisen direktiivin 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu todellinen perhesuhde? Bundesverwaltungsgericht (liittovaltion ylin hallintotuomioistuin, Saksa) pyytää vastausta näihin kysymyksiin 23.4.2020 päivätysässä ennakkoratkaisupyyntönsä, joka saapui unionin tuomioistuimen kirjaamoon 26.6.2020.

¹ Alkuperäinen kieli: englanti.

² EUVL 2003, L 251, s. 12.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

Direktiivi 2003/86

2. Direktiivin 2003/86 3 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä ei sovelleta, kun:

- a) perheenkokoaja on hakenut pakolaisaseman tunnustamista ja hänen hakemuksestaan ei ole vielä tehty lopullista päätöstä;

--”

3. Direktiivin 2003/86 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei IV luvussa sekä 16 artiklassa säädetyistä edellytyksistä muuta johdu, jäsenvaltioiden on sallittava tämän direktiivin nojalla seuraavien perheenjäsenten maahantulo ja maassaoleskelu:

--

- c) alaikäiset lapset, mukaan luettuina perheenkokoajan adoptoimat lapset, jos perheenkokoaja on näiden huoltaja ja lapset ovat hänen huollettavanaan. Jäsenvaltiot voivat myöntää luvan perheenyhdistämiseen myös silloin, kun kyseessä on yhteishuoltajuus, jos toinen vanhemmista antaa siihen suostumuksensa;

--”

4. Direktiivin 2003/86 16 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot voivat hylätä perheenyhdistämistä varten tehdyn maahantuloa ja maassaoleskelua koskevan hakemuksen tai tarvittaessa peruuttaa perheenjäsenen oleskeluluvan tai olla jatkamatta sen voimassaoloa seuraavissa tapauksissa:

--

- b) jos perheenkokoaja ja perheenjäsen tai perheenjäsenet eivät elä tai eivät enää elä todellisessa avioliitossa tai perhesuhteessa;

--”

B Saksan oikeus

5. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan perheenyhdistämistä koskevan oikeuden edellytyksiä tutkitaan Saksan oikeuden nojalla perheenjäsenen sen kolmannen maan, jossa hän oleskelee, ulkomaanedustustoon jättämän hakemuksen, jolla haetaan kansallista viisumia perheenyhdistämistä varten, yhteydessä.

6. Ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittotasavallan alueella 25.2.2008 annetun lain (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet, jäljempänä AufenthG),³ sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 17.2.2020 annetun lain 4b §:llä,⁴ 6 §:ssä, jonka otsikko on ”Viisumi”, säädetään seuraavaa:

” – –

(3) Pitempiä oleskelujaksoja varten vaaditaan liittotasavallan alueelle viisumi (kansallinen viisumi), joka myönnetään ennen maahan saapumista. Viisumi myönnetään oleskelulupaa, EU:n sinistä korttia, ICT-korttia, pysyvää oleskelulupaa ja pitkäaikaista EU-oleskelulupaa koskevien voimassa olevien säännösten perusteella. – –”

7. AufenthG:n 32 §:ssä, jonka otsikko on ”Lasten perheen yhdistäminen”, säädetään seuraavaa:

”(1) Ulkomaalaisen alaikäiselle naimattomalle lapselle on myönnettävä oleskelulupa, jos molemmilla vanhemmilla tai ainoalla huoltajana toimivalla vanhemmalla on jokin seuraavista oleskeluluvista:

– –

2. 25 §:n 1 momentin tai 2 momentin ensimmäisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon mukainen oleskelulupa

– –”

8. AufenthG:n 25 §:ssä, jonka otsikko on ”Oleskelu humanitaarisista syistä”, säädetään seuraavaa:

” – –

(2) Ulkomaalaiselle, jolla on liittovaltion maahanmuutto- ja pakolaisviraston lainvoimaisella päätöksellä turvapaikkalain [Asylgesetz] 3 §:n 1 momentin nojalla myönnetty pakolaisasema tai 4 §:n 1 momentin nojalla toissijainen suojeluasema, on myönnettävä oleskelulupa. – –”

III Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

9. XC(jäljempänä myös vastapuoli) on 1.1.1999 syntynyt Syyrian kansalainen. Hän on asunut useiden vuosien ajan Turkissa.

10. Hänen äitinsä on kuollut. Hänen isänsä matkusti vuonna 2015 Saksaan ja jätti siellä huhtikuussa 2016 virallisen turvapaikkahakemuksen. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (liittovaltion maahanmuutto- ja pakolaisvirasto) tunnusti isän pakolaisaseman heinäkuussa 2017. Saman vuoden syyskuussa Landkreis Cloppenburg (Cloppenburgin piirikunta, Saksa) myönsi isälle kolme vuotta voimassa olevan oleskeluluvan AufenthG:n 25 §:n 2 momentin nojalla.

11. Vastapuoli haki 10.8.2017 Saksan liittotasavallan Istanbulin (Turkki) pääkonsulaatista (jäljempänä pääkonsulaatti) kansallista viisumia perheen yhdistämistä varten voidakseen muuttaa Saksassa asuvan isänsä luo. Pääkonsulaatti hylkäsi hakemuksen viimeksi 11.12.2017 hakemuksen

³ BGBl. 2008 I, s. 162.

⁴ BGBl. 2020 I, s. 166.

uudelleen käsittelystä tehdyllä päätöksellä. Päätöksen mukaan AufenthG:n 32 §:n edellytykset eivät täyty, koska vastapuoli on täysi-ikäinen. Vastapuolen tullessa täysi-ikäiseksi hänen isällään ei myöskään ollut vielä oleskelulupaa pakolaisena. Pääkonsulaatti katsoi, että täysi-ikäisten lasten perheenyhdistäminen AufenthG:n 36 §:n 2 momentin, jossa annetaan harkintavaltaa, perusteella edellyttää poikkeuksellisen vaikeaa tilannetta mutta että käsiteltävässä asiassa ei ollut kyse tällaisesta tilanteesta, koska ei ollut viitteitä siitä, että vastapuoli ei pystyisi elämään itsenäisesti Turkissa.

12. Verwaltungsgericht (hallintotuomioistuin, Saksa) velvoitti 12.3.2019 antamallaan tuomiolla Saksan liittotasavallan (jäljempänä valittaja) myöntämään vastapuolelle viisumin perheenyhdistämistä varten.

13. Verwaltungsgericht katsoi, että vastapuolta on pidettävä AufenthG:n 32 §:n 1 momentissa tarkoitettuna alaikäisenä, kun sitä tulkitaan unionin oikeuden mukaisesti. Sen mukaan alaikäisyyden arvioimisen kannalta merkityksellinen on ajankohta, jona vastapuolen isä haki turvapaikkaa, eikä ajankohta, jona vastapuoli haki viisumia perheenyhdistämistä varten. Verwaltungsgerichtin mukaan 12.4.2018 annettua unionin tuomioistuimen tuomiota A ja S⁵ sovellettiin sen käsiteltävänä olevaan päinvastaiseen tilanteeseen, jossa oli kyse lapsen perheenyhdistämisestä pakolaiseksi tunnustetun vanhemman kanssa. Kyseisen tuomion valossa Verwaltungsgericht tulkitsi direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaa siten, että perheenkokoajan lasta on pidettävä alaikäisenä, jos hän oli alaikäinen perheenkokoajan turvapaikkahakemuksen jättämisaikana. Se myös huomautti, että pakolaisaseman tunnustaminen on toteava toimenpide. Perheenyhdistämistä koskevan oikeuden tehokasta vaikutusta heikennettäisiin ja oikeusvarmuuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita loukattaisiin, jos direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettua alaikäisyyden arvioimisen kannalta merkityksellinen ajankohta olisi viisumihakemuksen jättämisaikana. Verwaltungsgericht myös huomautti, että vastapuoli oli jättänyt viisumihakemuksensa kolmen kuukauden kuluessa perheenkokoajan pakolaisaseman tunnustamisesta, kuten unionin tuomioistuin oli edellyttänyt tuomiossa A ja S.

14. Ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen tekemässään Revision-valituksessa valittaja väittää, että Verwaltungsgericht tulkitsi virheellisesti ajankohtaa, joka on otettava huomioon ratkaistaessa, onko kyseessä AufenthG:n 32 §:n 1 momentissa tarkoitettu alaikäinen. Kansallisen oikeuskäytännön mukaan merkityksellinen on ajankohta, jona viisumia perheenyhdistämistä varten haettiin. Valittajan mukaan tuomio A ja S koski toisenlaisia olosuhteita ja eri oikeusperustaa direktiivissä 2003/86. Valittaja väittää lisäksi, että tuomiossa A ja S direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohdasta esitetty arviointi ei päde kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaan, koska viimeksi mainitussa säännöksessä viitataan nimenomaisesti jäsenvaltioiden oikeuteen.

⁵ C-550/16, EU:C:2018:248; jäljempänä tuomio A ja S.

15. Bundesverwaltungsgericht katsoo, että kansallisen oikeuden mukaan hakijalla ei ole oikeutta viisumiin perheenyhdistämistä varten voidakseen muuttaa isänsä luo.⁶ Saadakseen tällaisen viisumin hänen on osoitettava voivansa vedota suoraan direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näin ollen, onko direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohtaa tulkittava tuomion A ja S valossa, joka perustui direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohtaan, luettuna yhdessä sen 10 artiklan 3 kohdan a alakohdan kanssa. Se pyrkii etenkin selvittämään, onko kyseinen tuomio huomioon ottaen, kun kyse on perheenyhdistämisestä pakolaisaseman saaneen henkilön kanssa, lapsi alaikäinen, jos hän oli alaikäinen ajankohtana, jona pakolainen haki kansainvälistä suojelua. Bundesverwaltungsgericht on epävarma siitä, oliko ratkaiseva tekijä tuomiossa A ja S ilman huoltajaa tulevien alaikäisten erityinen suojelun tarve⁷ vai direktiivin 2003/86 johdanto-osan kahdeksannen perustelukappaleen mukainen kaikkien pakolaisten suotuisampi kohtelu, ja näin ollen siitä, pätevätkö kyseisessä tuomiossa esitetyt toteamukset lasten perheenyhdistämiseen, jossa nämä muuttavat pakolaiseksi tunnustetun vanhemman luo.

16. Toisen kysymyksen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää selventämään, milloin kyseessä on direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu todellinen perhesuhde. Puhtaasti muodollinen avio- tai perhesuhde ei sellaisenaan riitä perustamaan oikeutta perheenyhdistämiseen, koska perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen tavoitteena on myös oltava todellisen avio- tai tässä tapauksessa perhe-elämän aloittaminen jäsenvaltiossa, jossa perheenkokoaja oleskelee. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää etenkin selventämään, miten seikkaperäisesti aikomusta muodostaa todellinen perhesuhde on tutkittava ennen kuin tehdään ensimmäinen päätös perheenyhdistämisestä ja onko tämän päätöksen kannalta merkitystä sillä, että lapsi on jo täysi-ikäinen sen tekoajankohtana. Kun kyse on alaikäisten lasten perheenyhdistämisestä perheenkokoajana toimivan vanhemman kanssa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääsääntöisesti on ilman lisätietoja tai -selvityksiä lähdettävä siitä, että tämän tarkoituksena on todellisen perhe-elämän aloittaminen (uudelleen) jäsenvaltiossa. Päteekö tällainen ”automaattikka” myös lapsiin, jotka ovat jo täysi-ikäisiä silloin, kun perheenyhdistämistä koskevasta hakemuksesta tehdään päätös, mutta jotka kuuluvat – alaikäisyyden kannalta merkityksellisen aiemman ajankohdan vuoksi – kuitenkin vielä direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b–d alakohdan soveltamisalaan?

⁶ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sen AufenthG:n 32 §:ää koskevassa vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että vaikka lapsen ei tarvitse olla alaikäinen, kun viisumi perheenyhdistämistä varten myönnetään, hänen on täytynyt olla alaikäinen viisumihakemuksen jättämisaikana. Lisäksi lapsen on oltava alaikäinen myös ajankohtana, jona vanhemmalle on myönnetty perheenyhdistämiseen oikeuttava oleskelulupa – käsiteltävässä asiassa pakolaiseksi tunnustetulle myönnetty oleskelulupa: AufenthG:n 32 §:n 1 momentin 2 kohta, luettuna yhdessä 25 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon kanssa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, että ”AufenthG:n 32 §:n 1 momentissa säädetään paitsi lasten muuttamisesta sellaisten henkilöiden luo, jotka on tunnustettu pakolaisiksi, myös kaikkien muiden ulkomaalaisten luo, joilla on oikeus oleskella Saksassa; poissuljettua on pelkästään lasten muuttaminen toissijaista suojelua saavien henkilöiden luo. Koska edellytystä ’alaikäinen naimaton lapsi’ sovelletaan yhtä lailla kaikkiin AufenthG:n 32 §:n 1 momentin 1–7 kohdassa lueteltuihin lapsen perheenyhdistämisen vaihtoehtoihin, alaikäisyyden kannalta merkityksellinen ajankohta on sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella määritettävä yhtenäisesti. Kaikkien tapausryhmien osalta asianmukaisena yhtenäisenä ajankohtana tulee kuitenkin kyseeseen ainoastaan ajankohta, jona haetaan viisumia perheenyhdistämistä varten”.

⁷ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että unionin tuomioistuin on saattanut ottaa tämän tekijän huomioon tukevana seikkana.

17. Tässä tilanteessa Bundesverwaltungsgericht päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa tulkittava siten, että pakolaiseksi tunnustetun perheenkokoajan lapsi on kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla alaikäinen myös silloin, kun hän oli perheenkokoajan turvapaikkahakemuksen jättämisaikana alaikäinen mutta on tullut täysi-ikäiseksi jo ennen perheenkokoajan pakolaiseksi tunnustamista ja perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen jättämistä?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:
- Mitä vaatimuksia direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettulle todelliselle perhesuhteelle on tällaisessa tapauksessa asetettava?
- a) Riittääkö tähän oikeudellinen vanhemman ja lapsen välinen suhde, vai edellytetäänkö myös todellista perhe-elämää?
- b) Jos edellytyksenä on myös todellinen perhe-elämä: Miten tiivistä perhe-elämän on oltava? Riittääkö tähän esimerkiksi satunnaiset tai säännölliset vierailut, edellytetäänkö asumista samassa taloudessa vai edellytetäänkö lisäksi tukiyhteisöä (Beistandsgemeinschaft), jonka jäsenet ovat riippuvaisia toisistaan?
- c) Edellyttääkö tällä välin täysi-ikäiseksi tulleen lapsen, joka oleskelee vielä kolmannessa maassa ja joka on jättänyt perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen muuttaakseen pakolaiseksi tunnustetun vanhemman luo, perheenyhdistäminen sen ennustettavuutta, että perhe-elämää jatketaan maahantulon jälkeen kysymyksessä 2 b edellytetyllä tavalla jäsenvaltiossa?”

IV Menettely unionin tuomioistuimessa

18. Kirjallisia huomautuksia esittivät Italian hallitus ja Euroopan komissio.

19. Unionin tuomioistuimen presidentin 3.8.2020 tekemällä päätöksellä ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta tiedusteltiin, halusiko se pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä 16.7.2020 annetun tuomion Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi)⁸ valossa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vahvisti 8.9.2020 antamallaan päätöksellä haluavan pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä, koska se katsoi, ettei edellä mainitussa tuomiossa vastattu riittävästi käsiteltävässä asiassa esille tulleisiin kysymyksiin.

20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että tuomiossa Belgian valtio todettiin muun muassa, että direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että ajankohta, joka on otettava huomioon ratkaistaessa sitä, onko naimaton kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö alaikäinen lapsi, on ajankohta, jolloin hakemus maahantulo- ja oleskeluluvan myöntämisestä perheenyhdistämistä varten on tehty alaikäisten lasten puolesta, eikä ajankohta, jolloin kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat ratkaisseet tämän hakemuksen, mutta kyseisestä tuomiosta ei käynyt ilmi, tarkasteliko unionin tuomioistuin mahdollisuutta soveltaa aikaisempaa ajankohtaa eli sitä, jolloin

⁸ C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577; jäljempänä myös tuomio Belgian valtio.

turvapaikkahakemus tehtiin, koska tämä kysymys ei ollut ratkaiseva kyseisen asian lopputuloksen kannalta. Aiemmassa tuomiossaan A ja S unionin tuomioistuin oli todennut, että sen määrittämiseksi, voidaanko henkilöä pitää alaikäisenä perheen yhdistämistä varten, merkityksellinen oli ajankohta, jolloin ilman huoltajaa tullut alaikäinen oli jättänyt turvapaikkahakemuksen, eikä ajankohta, jolloin maahantuloa ja maassa oleskelua koskeva hakemus oli jätetty. Lisäksi Bundesverwaltungsgericht totesi, että tuomio Belgian valtio ei vastannut sen nyt käsiteltävässä ennakkoratkaisupyyntöä esittämään toiseen kysymykseen.

21. unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 61 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin tuomioistuin kehotti 11.5.2021 tekemällään päätöksellä Saksan hallitusta vastaamaan kirjallisesti kysymykseen tuomion A ja S merkityksellisyydestä ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisen kannalta. Saksan hallitus toimitti vastauksensa tähän kysymykseen unionin tuomioistuimen kirjaamoon 21.6.2021.

22. Saksan hallitus katsoi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan merkityksellinen ajankohta sen arvioimiseksi, onko lapsi alaikäinen, on viisumihakemuksen jättämispäivämäärä. Unionin tuomioistuimen tuomiossa Belgian valtio tekemä ratkaisu on siten sama kuin Saksan oikeudessa. Lisäksi lapsen on oltava alaikäinen ajankohtana, jona vanhempi saa oleskeluluvan, joka synnyttää oikeuden perheen yhdistämiseen. Saksan hallitus kuitenkin huomauttaa, että tuomiossa A ja S unionin tuomioistuin katsoi, että alaikäisyyden arvioimiseksi merkityksellinen on turvapaikkahakemuksen jättämisaikajankohta. Sillä, että lapset olivat tulleet täysi-ikäisiksi myöhemmin – jopa ennen viisumin hakemista –, ei lähtökohtaisesti ole merkitystä. Saksan hallitus yhtyy siten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemykseen siitä, että kun otetaan huomioon tuomio A ja S ja tuomio Belgian valtio, vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on epäselvä.

V Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

23. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdalla⁹ tulkittava siten, että ratkaiseva ajankohta sen kannalta, onko perheenkokoajan, joka on tunnustettu pakolaiseksi, lapsi kyseisessä säännöksessä tarkoitettu alaikäinen lapsi, on ajankohta, jona perheenkokoaja¹⁰ jätti turvapaikkahakemuksen,¹¹ riippumatta siitä, onko lapsi tullut täysi-ikäiseksi ennen perheenkokoajan pakolaiseksi tunnustamista ja perheen yhdistämistä koskevan hakemuksen jättämistä.

⁹ Vaikka ensimmäisessä kysymyksessä viitataan direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaan, Bundesverwaltungsgericht viittasi tässä yhteydessä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaan. Se viittasi toisen kysymyksensä yhteydessä myös direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b–d alakohtaan. Vastaukseni ensimmäiseen kysymykseen käsittelee kuitenkin ainoastaan direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdalla seuraavista syistä. Koska XC:n äiti on kuollut, se vaikuttaa merkitykselliseltä säännökseltä. Lisäksi katson, että riippumatta siitä, mitä direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b–d alakohdan säännöksistä sovelletaan tosiseikkoihin, vastaukseni merkityksellistä ajankohtaa koskevaan ensimmäiseen kysymykseen olisi täysin sama, koska b–d alakohdassa viitataan kaikissa ”alaikäisiin lapsiin”. Tässä yhteydessä viitataan direktiivin 2003/86 johdanto-osan yhdeksänteen perustelukappaleeseen, jossa todetaan, että ”perheen yhdistämisen olisi koskettava ainakin ydinperheen jäseniä eli aviopuolisoa ja alaikäisiä lapsia”.

¹⁰ Tässä lapsen vanhempi.

¹¹ Voidaan huomauttaa, että ensimmäisessä kysymyksessä ei viitata XC:n isälle AufenthG:n 25 §:n 2 momentin nojalla (syyskuussa 2017) myönnettyyn kolme vuotta voimassa olevaan oleskelulupaan tai kyseisessä säännöksessä ja AufenthG:n 32 §:n 1 momentissa asetettuihin vaatimuksiin. Tämä johtuu ehkä siitä, että XC haki perheen yhdistämistä isänsä kanssa ennen kyseisen oleskeluluvan myöntämistä (10.8.2017), ja lyhyestä ajanjaksosta, jona asian kannalta merkitykselliset tapahtumat tapahtuivat.

1. Alustavat huomautukset

24. Direktiivin 2003/86 1 artiklan mukaan direktiivin tavoitteena on vahvistaa edellytykset, joiden täyttyessä jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevilla kolmansien maiden kansalaisilla on oikeus perheenyhdistämiseen.

25. Direktiivin 2003/86 johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, että perheenyhdistämistä koskevat toimenpiteet olisi hyväksyttävä perheen suojelua ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan veloitteen mukaisesti, joka on kirjattu useisiin kansainvälisen oikeuden instrumentteihin. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 2003/86 säännöksiä on tulkittava ja sovellettava ottaen huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artikla ja 24 artiklan 2 ja 3 kohta. Tämä ilmenee myös kyseisen direktiivin johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ja 5 artiklan 5 kohdasta, joissa jäsenvaltiot veloitetaan kyseisiä perheenyhdistämistä koskevia hakemuksia tutkiessaan ottamaan huomioon asianomaisten lasten etu ja edistämään perhe-elämää. Unionin tuomioistuin on korostanut, että perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon kaikissa lasta koskevissa toimissa ja erityisesti toimissa, joita jäsenvaltiot direktiiviä 2003/86 sovellettaessa toteuttavat.¹²

26. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä myös katsotaan, että direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdassa asetetaan tässä yhteydessä jäsenvaltioille täsmällisiä toimintavelvollisuuksia, joita vastaavat selvästi määritellyt subjektiiviset oikeudet, sillä jäsenvaltiot veloitetaan mainitussa direktiivissä määritetyissä tapauksissa sallimaan perheenkokoajan tiettyjen perheenjäsenten perheenyhdistäminen ilman, että ne voivat käyttää harkintavaltaansa.¹³

27. Siten direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa, jota käsiteltävä ennakkoratkaisupyynnö koskee, säädetään muun muassa, että jäsenvaltioiden on sallittava perheenkokoajan alaikäisten lasten, jos perheenkokoaja on näiden huoltaja ja lapset ovat hänen huollettavanaan, maahantulo ja maassaoleskelu, edellyttäen että direktiivin 2003/86 IV luvussa, jossa asetetaan useita vaatimuksia perheenyhdistämistä koskevan oikeuden käyttämiseksi,¹⁴ ja 16 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan alaikäisten lasten on oltava asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä määriteltyä täysi-ikäisyyden rajaa nuorempia ja naimattomia.

28. Tuomiossa Belgian valtio unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ei täsmennetä ajankohtaa, joka on otettava huomioon arvioitaessa sitä, täyttyykö alaikäisyyttä koskeva edellytys, eikä siinä viitata tämän osalta jäsenvaltioiden oikeuteen. Direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa on siten tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti. Jäsenvaltioilla ei ole harkintavaltaa, kun kyse on sen ajankohdan vahvistamisesta, joka on otettava huomioon arvioitaessa hakijan ikää kyseisen säännöksen yhteydessä.¹⁵

¹² Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 35 ja 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

¹³ Tuomio 27.6.2006, parlamentti v. neuvosto (C-540/03, EU:C:2006:429, 60 kohta) ja tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 26 kohta).

¹⁴ Käsiteltävä ennakkoratkaisupyynnö ei koske näitä vaatimuksia.

¹⁵ Jäsenvaltiot voivat kuitenkin määritellä täysi-ikäisyyden rajan. Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 29 kohta).

29. Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että vaikka Saksan lainsäädännössä ei edellytetä lapsen olevan alaikäinen, kun päätös perheenyhdistämistä koskevasta hakemuksesta tehdään, lapsen on oltava alaikäinen ajankohtana, jona viisumihakemus perheenyhdistämiseksi jätetään, ja ajankohtana, jona vanhempi saa oleskeluluvan, joka synnyttää oikeuden perheenyhdistämiseen.

30. Siten Saksan lainsäädännön mukaan XC:n oli oltava alaikäinen 10.8.2017, kun hän haki viisumia pääkonsulaatista, ja syyskuussa 2017, jolloin hänen isänsä sai AufenthG:n 25 §:n 2 momentin mukaisen oleskeluluvan. Koska XC on syntynyt 1.1.1999, hän ei ollut alaikäinen kumpanakaan ajankohtana. Hän oli kuitenkin alaikäinen, kun hänen isänsä haki virallisesti turvapaikkaa huhtikuussa 2016. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä oleva asia voidaan ratkaista XC:n hyväksi vain, jos hän voi vedota direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaan siten, että arvioitaessa, onko hän alaikäinen, on otettava huomioon ajankohta, jona hänen isänsä haki turvapaikkaa.

31. Pääasian oikeudenkäynnissä tulee siten esille kysymys, mikä ajankohta on otettava huomioon arvioitaessa, onko turvapaikanhakijan, jonka pakolaisasema tunnustettiin myöhemmin, lapsi alaikäinen direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaan mukaisesti.

32. Jotta tähän kysymykseen voidaan vastata, on tutkittava tuomiossa A ja S ja tuomiossa Belgian valtio, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa laajasti, esitettyjä asian kannalta merkityksellisiä toteamuksia. Unionin tuomioistuimelle esitetyistä kirjallisista huomautuksista ja vastauksista ilmenee käsitys, jonka mukaan parhaassa tapauksessa kyseiset asiat pohjautuvat erilaisiin tosiseikkoihin ja/tai säännöksiin, minkä vuoksi niiden oikeudellinen lopputuloskin on erilainen, tai pahimmassa tapauksessa ne ovat epä johdonmukaisia.

2. Tuomio A ja S

33. A:n ja S:n tytär saapui ollessaan vielä alaikäinen yksin Alankomaihin, missä hän haki turvapaikkaa. Hän oli tullut täysi-ikäiseksi siihen mennessä, kun hänelle myönnettiin turvapaikkamenettelyssä oleskelulupa. Kahden kuukauden kuluessa turvapaikan myöntämisestä hän teki hakemuksen tilapäisen oleskeluluvan myöntämisestä hänen vanhemmilleen ja hänen kolmelle alaikäiselle veljelleen perheenyhdistämistä varten. Alankomaiden viranomaiset hylkäsivät kyseisen hakemuksen siitä syystä, ettei hän ollut alaikäinen hakemuksen jättämisaikana.

34. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyysi kyseisessä asiassa tulkitsemaan direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohtaa,¹⁶ jossa määritellään saman direktiivin 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa käytetty käsite ”ilman huoltajaa tuleva alaikäinen”. Direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään lähinnä, että jos pakolainen on ”ilman huoltajaa tuleva alaikäinen”, jäsenvaltioiden on sallittava perheenyhdistämisen perusteella hänen suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaistensa maahantulo ja maassaoleskelu soveltamatta saman direktiivin 4 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädettyjä edellytyksiä. Unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin mainitussa asiassa lähinnä, onko direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohtaa tulkittava siten, että kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä, joka oli alle 18-vuotias saapuessaan jäsenvaltion alueelle ja jättäessään turvapaikkahakemuksen

¹⁶ Direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohtaan mukaan kyseisessä direktiivissä tarkoitetaan ”ilman huoltajaa tulevalle alaikäisellä’ alle 18-vuotiaita kolmannen maan kansalaisia tai kansalaisuudettomia henkilöitä, jotka saapuvat jäsenvaltioiden alueelle ilman heistä joko oikeuden tai vakiintuneen käytännön mukaan vastuussa olevaa aikuista, niin kauan kuin he eivät tosiasiallisesti ole tällaisen aikuisen huostassa, tai alaikäisiä, jotka ovat jääneet ilman huoltajaa jäsenvaltion alueelle tultuaan”.

tässä valtiossa mutta joka turvapaikkamenettelyn kuluessa tulee täysi-ikäiseksi ja jolle myönnetään tämän jälkeen turvapaikka taannehtivasti hakemuksen jättämisaikankohdasta lukien, pidetään kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna alaikäisenä.

35. Unionin tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen myöntävästi.

36. Todettuaan, ettei direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohdassa eikä 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa viitata kansalliseen oikeuteen, joten niitä on tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti, unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa asetetaan jäsenvaltioille täsmällinen positiivinen velvollisuus, jota vastaa selvästi määritelty oikeus. Jäsenvaltiot velvoitetaan tässä säännöksessä määritetyssä tapauksessa sallimaan perheenkokoajan suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisten perheen yhdistäminen ilman, että niillä on harkintavaltaa.¹⁷ Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että direktiivillä 2003/86 ei pyritä ainoastaan yleisesti perheen yhdistämisen edistämiseen ja suojelun antamiseen kolmansien maiden kansalaisille, erityisesti alaikäisille, vaan sen 10 artiklan 3 kohdan a alakohdalla pyritään erityisesti takaamaan lisäsuojaa niille pakolaisille, jotka ovat ilman huoltajaa tulevia alaikäisiä.¹⁸ Vaikka direktiivissä 2003/86 ei määritellä nimenomaisesti, mihin ajankohtaan saakka pakolaisen on oltava alaikäinen, jotta hän voi saada oikeuden direktiivin 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun perheen yhdistämiseen, unionin tuomioistuimen mukaan tämän säännöksen tarkoituksesta sekä siitä, ettei tältä osin lainkaan viitata kansalliseen oikeuteen, seuraa kuitenkin, että tämän ajankohdan määrittämistä ei voida jättää kunkin jäsenvaltion harkintaan.¹⁹

37. Katsottuaan, että vaikka turvapaikanhakijan mahdollisuus tehdä perheen yhdistämistä koskeva hakemus direktiivin 2003/86 perusteella edellyttää sen 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti, että hänen turvapaikkahakemuksestaan on jo tehty lopullinen hyväksyvä päätös,²⁰ unionin tuomioistuin huomautti, että pakolaisaseman tunnustaminen on toteava toimenpide²¹ ja että jokaisella kolmannen maan kansalaisella tai kansalaisuudettomalla henkilöllä, joka on hakenut kansainvälistä suojelua ja täyttää direktiivin 2011/95 III luvussa säädetyt aineelliset edellytykset, on subjektiivinen oikeus siihen, että hänelle tunnustetaan pakolaisasema, ja näin on jopa ennen kuin tältä osin on tehty virallista päätöstä. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen muun muassa, että se, että direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu oikeus perheen yhdistämiseen tehtäisiin riippuvaiseksi ajankohdasta, jolloin toimivaltainen kansallinen viranomainen tekee virallisen päätöksen, jolla asianomaisen henkilön pakolaisasema tunnustetaan, ja näin ollen siitä, miten nopeasti tämä viranomainen käsittelee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, saattaisi tämän säännöksen tehokkaan vaikutuksen

¹⁷ Tuomio 12.4.2018, A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 43 kohta).

¹⁸ Ibid., 44 kohta.

¹⁹ Ibid., 45 kohta.

²⁰ Unionin tuomioistuin totesi 12.4.2018 antamassaan tuomiossa A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 51 ja 52 kohta), että direktiivin 2003/86 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asetettu edellytys selittyy helposti sillä, että ennen tällaisen päätöksen tekemistä on mahdotonta tietää varmasti, täyttääkö asianomainen pakolaisaseman myöntämisen edellytykset, mikä puolestaan on edellytyksenä perheen yhdistämistä koskevan oikeuden saamiseksi.

²¹ Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9) mukaan.

kyseenalaiseksi. Se olisi vastoin paitsi tämän direktiivin tavoitetta, joka on perheenyhdistämisen edistäminen ja tältä osin erityisen suojelun antaminen pakolaisille, erityisesti ilman huoltajaa tuleville alaikäisille, myös yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteita.²²

38. Unionin tuomioistuimen mukaan sen sijaan se, että A:n ja S:n tyttären kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisaikankohta pidetään lähtökohtana pakolaisen iän arvioimiselle direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa sovellettaessa, mahdollistaa kaikkien ajallisesti samassa tilanteessa olevien hakijoiden samanlaisen ja ennakoitavissa olevan kohtelun, kun sillä varmistetaan, että perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen menestyminen riippuu ensisijaisesti hakijaan liittyvistä seikoista eikä hallintoon liittyvistä seikoista, kuten tällaisten hakemusten käsittelyajoista.²³ Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että mainitun direktiivin 10 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella esitetty perheenyhdistämistä koskeva hakemus on lähtökohtaisesti tällaisessa tilanteessa esitettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jolloin asianomaiselle alaikäiselle on tunnustettu pakolaisasema.²⁴

3. Tuomio Belgian valtio

39. Tuomion Belgian valtio, joka koski pakolaisen lasten alaikäisyyttä, 47 kohdassa unionin tuomioistuin tulkitsi muun muassa direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa, johon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäisessä kysymyksessä viitataan.

40. Mainitussa asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että ajankohta, joka on otettava huomioon ratkaistaessa sitä, onko naimaton kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö alaikäinen lapsi, on ajankohta, jolloin hakemus maahantulo- ja oleskeluluvan myöntämiseksi perheenyhdistämistä varten on tehty alaikäisten lasten puolesta, eikä ajankohta, jolloin tämä hakemus on ratkaistu. Unionin tuomioistuimen mukaan se, että ajankohdaksi, joka on otettava huomioon arvioitaessa hakijan ikää direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen kohdan c alakohdan yhteydessä, katsottaisiin ajankohta, jona asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ratkaisee hakemuksen maahantulo- ja oleskeluluvan myöntämisestä tämän valtion alueelle perheenyhdistämistä varten, ei olisi sopusoinnussa niiden tavoitteiden kanssa, joihin kyseisellä direktiivillä pyritään, eikä perusoikeuskirjan 7 artiklasta ja 24 artiklan 2 kohdasta ilmenevien vaatimusten kanssa. Muutoin toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla ja

²² Tuomio 12.4.2018, A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 53–55 kohta). Unionin tuomioistuin totesi, että kahta samanikäistä pakolaista, jotka ovat ilman huoltajaa tulevia alaikäisiä ja jotka ovat jättäneet samaan aikaan perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen, voitaisiin perheenyhdistämistä koskevan oikeuden osalta kohdella eri tavalla näiden hakemusten käsittelyn keston perusteella. Kun otetaan huomioon, että turvapaikkamenettely voi kestää huomattavan pitkään, voitaisiin sillä, että oikeus perheenyhdistämiseen tehtäisiin riippuvaiseksi ajankohdasta, jolloin tämä menettely päätetään, riistää huomattavalta osalta pakolaisia, jotka ovat tehneet kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa ilman huoltajaa tulevana alaikäisinä, mahdollisuus saada tämä oikeus ja se suojelu, joka direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdalla on tarkoitettu heille antaa. Lisäksi kansallisia viranomaisia ei välttämättä kannusteta käsittelemään etusijaisina ilman huoltajaa tulevien alaikäisten kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset, millä horjutettaisiin sekä direktiivin 2003/86 että direktiivin 2011/95 tavoitetta, joka on sen varmistaminen, että perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti lapsen etu on jäsenvaltioille tosiasiallisesti ensisijainen seikka, kun ne soveltavat näitä direktiivejä. Tuomio 12.4.2018, A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 56–58 kohta). Kyseisen tuomion 59 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että jos direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukainen oikeus perheenyhdistämiseen tehtäisiin riippuvaiseksi ajankohdasta, jolloin toimivaltainen kansallinen viranomainen tekee virallisen päätöksen, jolla asianomaisen henkilön pakolaisasema tunnustetaan, ”tämä – seuraisi myös, että ilman huoltajaa tulevan alaikäisen, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, olisi täysin mahdotonta ennakoida, saako hän oikeuden perheenyhdistämiseen vanhempiensa kanssa, mikä voisi vahingoittaa oikeusvarmuutta”.

²³ Tuomio 12.4.2018, A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 60 kohta).

²⁴ Tuomio 12.4.2018, A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248, 61 kohta). Unionin tuomioistuin viittasi analogisesti direktiivin 2003/86 12 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädettyyn kolmen kuukauden määräaikaan.

tuomioistuimilla ei olisi kannustinta käsitellä alaikäisten hakemuksia tarvittavalla kiireellisyydellä, jotta heidän haavoittuva asemansa otettaisiin huomioon, ja ne saattaisivat siten toimia tavalla, jolla vaarannettaisiin näiden alaikäisten hakijoiden oikeus perheen yhdistämiseen.²⁵

41. Unionin tuomioistuin ei näin ollen hyväksynyt, että oikeus perheen yhdistämiseen kolmansien maiden kansalaisten tai pakolaisten alaikäisten lasten osalta voitaisiin evätä tai sitä voitaisiin heikentää perheen yhdistämistä koskevan hakemuksen tekemisen ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tai tuomioistuinten sitä koskevan päätöksen tekemisen välissä kuluneen ajan vuoksi.²⁶

4. Oikeuskäytännön tarkastelu ja soveltaminen pääasian tosiseikkoihin

42. Tuomiosta A ja S ja tuomiosta Belgian valtio ilmenee, että unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti varmistanut, ettei kansainvälistä suojelua tai perheen yhdistämistä koskevien hakemusten ratkaisemiseen kuluva aika voi heikentää oikeutta perheen yhdistämiseen alaikäisten lasten osalta. Lisäksi tuomiossaan A ja S unionin tuomioistuin korosti pakolaisaseman tunnustamisesta tehtävän päätöksen toteavaa luonnetta ja, direktiivin 2003/86 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodosta huolimatta, varmisti, että turvapaikanhakijoiden, joille tunnustetaan myöhemmin pakolaisasema, oikeutta perheen yhdistämiseen suojellaan.

43. Kyseisistä tuomioista käy kuitenkin ilmi kaksi eri ajankohtaa, jotka voidaan ottaa huomioon alaikäisyyttä arvioitaessa. Tuomiossa A ja S alaikäisyyttä arvioidaan ottamalla huomioon ajankohta, jolloin perheenkokoaja on hakenut turvapaikkaa, kun taas tuomiossa Belgian valtio asianmukaisena pidetään perheen yhdistämistä koskevan hakemuksen jättämisajankohtaa.

44. Italian hallitus pyrkii kirjallisissa huomautuksissaan erottamaan tuomion A ja S taustalla olleet ja pääasian tosiseikat. Se antaa huomattavan painoarvon sille, että tuomio A ja S koski pakolaista, joka oli ilman huoltajaa tullut alaikäinen, ja tällaisille henkilöille direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa myönnettävää suotuisaa kohtelua. Italian hallitus katsookin, ettei tuomiota A ja S voida soveltaa pääasian tosiseikkoihin, toisin kuin tuomiota Belgian valtio. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja Saksan hallituksen lähestymistapa on tätä monisäikeisempi, ja ne pyytävät unionin tuomioistuinta selventämään asiaa.

45. Komissio sitä vastoin katsoo, että unionin tuomioistuimen tuomiossa A ja S omaksumaa lähestymistapaa sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, koska turvapaikanhakijan lapsi ei voi tehdä perheen yhdistämistä koskevaa hakemusta direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan perusteella ennen kuin turvapaikanhakijan pakolaisaseman tunnustamista koskevasta hakemuksesta on tehty lopullinen myöntävä päätös.²⁷ Komission näkemyksen mukaan pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaisessa asiassa olisi epäasianmukaista tukeutua

²⁵ Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheen yhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 36 ja 37 kohta). Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, että jos ajankohta, jona toimivaltaiset kansalliset viranomaiset tai tuomioistuimet tekevät päätöksen perheen yhdistämistä koskevasta hakemuksesta, olisi merkityksellinen ajankohta lapsen alaikäisyyden määrittämisen kannalta, ei voitaisi yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteiden mukaisesti taata kaikkien ajallisesti samassa tilanteessa olevien hakijoiden samanlaista ja ennakoitavissa olevaa kohtelua. Tällainen tulkinta voisi johtaa huomattaviin eroihin perheen yhdistämistä koskevien hakemusten käsittelyssä jäsenvaltioiden välillä ja yhden ja saman jäsenvaltion sisällä. Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheen yhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 42 ja 43 kohta).

²⁶ Kolme vuotta vaikuttaa olleen keskimääräinen aika perheen yhdistämistä koskevien riita-asioiden käsittelyssä Belgiassa. Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheen yhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 40 kohta).

²⁷ Ks. direktiivin 2003/86 3 artiklan 2 kohdan a alakohta.

ajankohtaan, jolloin hakemus perheenyhdistämiseksi jätettiin, koska tämä olisi ristiriidassa direktiivin 2003/86 tavoitteiden, perusoikeuskirjan 7 artiklan ja 24 artiklan 2 kohdan vaatimusten sekä yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteiden kanssa.

46. Olen samaa mieltä komission kanssa.

47. Ensinnäkin, koska pakolaisaseman tunnustaminen on toteava toimi ja pakolaisella on subjektiivinen oikeus tulla tunnustetuksi sellaiseksi siitä ajankohdasta lähtien, jona hän on hakenut pakolaisasemaa, katson, että jos alaikäisyyden arviointi ja direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukainen oikeus perheenyhdistämiseen tehdään riippuvaiseksi muun muassa ajankohdasta, jona toimivaltainen kansallinen viranomais tunnistaa perheenkokoajan pakolaisaseman, tällä heikennetään kyseisen säännöksen tehokkuutta, direktiivin 2003/86 tavoitteita, perusoikeuskirjan 7 artiklan ja 24 artiklan 2 kohdan vaatimuksia sekä yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteita.

48. Toiseksi, vaikka Italian hallituksen huomautukset ilman huoltajaa tuleville alaikäisille²⁸ direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohdassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on tulkinnut sitä tuomioissa A ja S, myönnettävistä suotuisista edellytyksistä ovat eittämättä perusteltuja, niissä ei oteta huomioon, että kyseisessä direktiivissä säädetään suotuisammista edellytyksistä muille pakolaisille perheenyhdistämistä koskevan oikeuden käyttämisen osalta sen haavoittuvan aseman huomioon ottamiseksi, jossa nämä pakolaiset ovat.

49. Tähän tarkoitukseen on nimittäin omistettu direktiivin 2003/86 kokonainen luku, nimittäin sen V luku, jonka otsikko on ”Pakolaisten perheenyhdistäminen”.²⁹ Siten pakolaisten perheenyhdistämisen helpottamiseksi direktiivin 2003/86 V luvun säännöksissä säädetään useista tärkeistä poikkeuksista tiettyihin vaatimuksiin, joita muutoin sovelletaan. Lisään tältä osin, että direktiivin 2003/86 10 artiklan 3 kohdan a alakohtakin sisältyy kyseiseen V lukuun.

50. Direktiivin 2003/86 V luvussa säädetyt suotuisat edellytykset ulottuvat etenkin direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin pakolaisten perheenjäseniin ja siten muun muassa heidän alaikäisiin lapsiinsa.³⁰ Direktiivin 2003/86 12 artiklan 1 kohdassa esimerkiksi säädetään, että jäsenvaltiot eivät saa pyytää pakolaista ja/tai perheenjäsentä tai -jäseniä esittämään muun muassa pakolaisen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua aviopuolisoa tai alaikäisiä lapsia koskevien hakemusten osalta todisteita siitä, että pakolainen täyttää 7 artiklan 1 kohdan mukaiset vaatimukset, jotka koskevat asuntoa, sairausvakuutusta sekä vakaita ja säännöllisiä tuloja ja varoja.³¹ Lisäksi 12 artiklan 2 kohdassa säädetään, että 8 artiklasta poiketen jäsenvaltiot eivät saa vaatia, että pakolainen on oleskellut niiden alueella tietyn ajan, ennen kuin hänen perheenjäsenensä voivat tulla hänen luokseen.

²⁸ Ei ole mitään todellista perustetta luonnehtia käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa tilannetta ”päinvastaiseksi” kuin se, jonka perusteella annettiin 12.4.2018 tuomio A ja S (C-550/16, EU:C:2018:248). Direktiivin 2003/86 2 artiklan f alakohta ja siis myös 10 artiklan 3 kohdan a alakohta koskevat erityisesti jäsenvaltioiden alueelle ilman huoltajaa tulevia alaikäisiä eikä vastaavia henkilöitä kolmansissa maissa. Direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdassa turvataan muun muassa viimeksi mainitun ryhmän oikeudet.

²⁹ Ks. myös direktiivin 2003/86 johdanto-osan kahdeksas perustelukappale, jossa todetaan, että direktiivissä säädetään tavanomaista suotuisammista edellytyksistä pakolaisten oikeudelle perheenyhdistämiseen niiden syiden vuoksi, jotka ovat pakottaneet heidät pakenemaan kotimaastaan ja jotka estävät heitä viettämästä siellä perhe-elämää.

³⁰ Direktiivin 2003/86 10 artiklan 2 kohdassa kuitenkin säädetään, että jäsenvaltiot voivat antaa luvan perheenyhdistämiseen myös muille kuin 4 artiklassa tarkoitetuille perheenjäsenille, jos nämä ovat pakolaisen huollettavina. Kyseistä säännöstä sovelletaan näin ollen esimerkiksi muihin henkilöihin kuin pakolaisen aviopuolisoon, lapsiin tai vanhempiin.

³¹ Direktiivin 2003/86 12 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa kuitenkin säädetään, että jäsenvaltiot voivat edellyttää, että pakolainen täyttää saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset, jos perheenyhdistämistä koskevaa hakemusta ei esitetä kolmen kuukauden kuluessa pakolaisaseman myöntämisestä.

51. Direktiivissä 2003/86 ja etenkin sen V luvussa ei siten vaikuta olevan mitään perustaa sille, että tuomiossa A ja S tehtyä päättyä sovellettaisiin pelkästään ilman huoltajaa tuleviin alaikäisiin pakolaisiin.

52. Kolmanneksi, vaikka tuomiossa Belgian valtio direktiivin 2003/86 tulkinnassa ja soveltamisessa edellytetään menettelyllistä yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta, jotta varmistetaan perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaisen perhe-elämän ja 24 artiklan 2 kohdassa taattujen lapsen oikeuksien kunnioittaminen, kyseisessä asiassa tehtyä ratkaisua on tulkittava ottaen huomioon ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa käsitellyn asian tosiseikat ja perustelut, joihin on tukeuduttu kyseiseen ratkaisuun päädyttäessä.

53. Tältä osin korostan, että tuomiossa Belgian valtio pelkästään todetaan, että kyseisten alaikäisten lasten isä oli pakolainen. Siitä ei käy ilmi, milloin hän haki pakolaisasemaa tai milloin hänen pakolaisasemansa tunnustettiin. Lisäksi unionin tuomioistuimen perustelut ja tuomiolauselman pätevät yhtä lailla kolmansien maiden kansalaisten ja pakolaisten lapsiin. Unionin tuomioistuimen tuomiossa ei siten tulkita mitään direktiivin 2003/86 useista säännöksistä, joissa myönnetään pakolaisille suotuisimmat edellytykset, tai tukeuduta niihin. Kyseisessä tuomiossa ei myöskään tarkastella pakolaisten, jotka pyrkivät käyttämään oikeutta perheenyhdistämiseen³² odottaessaan turvapaikkahakemustensa ratkaisemista, erityistilannetta tai ”oikeudellista limbusta”.

54. Tästä seuraa, että direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukaan merkityksellinen ajankohta sen arvioimiselle, onko pakolaisen lapsi alaikäinen kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla, on ajankohta, jona perheenkokoaja on hakenut turvapaikkaa.³³

55. Kun tätä lähestymistapaa sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, XC:llä ja hänen isällään olisi ollut oikeus perheenyhdistämiseen direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan nojalla huhtikuussa 2016, jolloin isä haki turvapaikkaa, kun otetaan huomioon XC:n ikä tuolloin ja isän pakolaisaseman tunnustamisen toteava luonne. Tuomio A ja S huomioon ottaen olisi lainvastaista, jos XC:n alaikäisyyttä arvioitaisiin ottamalla huomioon ajankohta, jona hänen isänsä pakolaisasema tunnustettiin, eikä ajankohta, jolloin oikeus pakolaisasemaan syntyi. Muutoin oikeus perheenyhdistämiseen riippuisi sattumanvaraisista ja ennakoimattomista olosuhteista, jotka ovat täysin asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten ja tuomioistuinten vastuulla, ja tämä voisi johtaa huomattaviin eroihin perheenyhdistämistä koskevien hakemusten käsittelyssä jäsenvaltioiden välillä ja yhden ja saman jäsenvaltion sisällä.³⁴ Tällainen lähestymistapa olisi perusoikeuskirjan 7 artiklan ja 24 artiklan 2 kohdan vastainen.

56. Voidaan myös huomauttaa, että XC haki perheenyhdistämistä isänsä kanssa kuukausi sen jälkeen, kun hänelle oli myönnetty pakolaisasema, ja siten kolmen kuukauden määräajassa, jonka unionin tuomioistuin määräsi tuomion A ja S 61 kohdassa.

³² Direktiivin 2003/86 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella.

³³ Unionin tuomioistuimen 9.9.2021 antamasta tuomiosta Bundesrepublik Deutschland (Perheenjäsen) (C-768/19, EU:C:2021:709, 48–51 kohta) ilmenee, että jos XC:n isä oli hakenut epämuodollisesti kansainvälistä suojelua ennen muodollisen hakemuksen tekemistä, aiemman hakemuksen ajankohta olisi merkityksellinen arvioitaessa XC:n alaikäisyyttä.

³⁴ Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 43 kohta).

57. Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on nähdäkseni vastattava, että direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että pakolaiseksi tunnustetun perheenkokoajan lapsi on kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla alaikäinen, jos lapsi oli perheenkokoajan turvapaikkahakemuksen jättämisaikana alaikäinen mutta on tullut täysi-ikäiseksi ennen perheenkokoajan pakolaiseksi tunnustamista, edellyttäen että perheenyhdistämistä koskeva hakemus jätettiin kolmen kuukauden kuluessa perheenkokoajan pakolaisaseman tunnustamisesta.

B Toinen kysymys

58. Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ohjeita direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohtaan sisältyvän käsitteen ”todellinen – – perhesuhde” sisällöstä.

59. Kyseistä käsitettä ei määritellä direktiivissä 2003/86. Direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ei myöskään viitata jäsenvaltioiden oikeuteen sen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi. Unionin oikeuden yhtenäinen soveltaminen ja yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohtaa on tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti. Tässä tulkinnassa on otettava huomioon muun muassa säännöksen asiayhteys ja kyseisellä säännöstellä tavoiteltu päämäärä.³⁵

60. Jäsenvaltiot voivat³⁶ edellyttää muutakin kuin vanhemman ja lapsen välistä suhdetta. Muutoin direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohta olisi turha, koska saman direktiivin 4 artiklan 1 kohdan sanamuoto, jossa viitataan perheenkokoajan ”alaikäisiin lapsiin”, olisi riittävä. Lisäksi, koska direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa viitataan todelliseen avioliittoon tai perhesuhteeseen, kyseisen säännöksen soveltamisala ei rajoitu pelkästään lumeavioliittoihin, joita käsitellään erityisesti direktiivin 2003/86 16 artiklan 2 ja 4 kohdassa.³⁷

61. Kun viitataan analogisesti direktiivin 2003/86 16 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, vaikuttaa siltä, että jäsenvaltiot voivat hylätä direktiivin 2003/86 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukaisen perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen, jos sen ”ainoana tarkoituksena” on mahdollistaa kyseisen lapsen tulo jäsenvaltioon tai oleskelu siellä ja jos ei ole

³⁵ Tuomio 16.7.2020, Belgian valtio (Perheenyhdistäminen – alaikäinen lapsi) (C-133/19, C-136/19 ja C-137/19, EU:C:2020:577, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

³⁶ Siitä, että 16 artiklan 1 kohdassa käytetään ilmaisua ”voivat hylätä perheenyhdistämistä varten tehdyn maahantulon ja maassaoleskelun koskevan hakemuksen”, ilmenee, että jäsenvaltioilla on harkintavaltaa hylkäämisessä.

³⁷ Sitä vastoin 9.9.2021 antamassaan tuomiossa Saksan liittotasavalta (Perheenjäsen) (C-768/19, EU:C:2021:709, 53–59 kohta), joka koski muun muassa direktiivin 2011/95 23 artiklaa ja perheen yhtenäisyyden säilyttämistä kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenjäsenten osalta, unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2011/95 2 artiklan j alakohdan kolmatta luetelmaehtoaa, luettuna yhdessä sen 23 artiklan 2 kohdan ja perusoikeuskirjan 7 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että perheenjäsenen käsite *ei edellytä*, että perhe-elämää kansainvälistä suojelua saavan henkilön vanhemman ja hänen lapsensa välillä tosiasiallisesti jatketaan.

mitään tarkoitusta jatkaa todellista perhesuhdetta.³⁸ Direktiivin 2003/86 16 artiklan 2 kohdan b alakohdassa pyritään siten mielestäni estämään direktiivin mukaisten oikeuksien myöntäminen väärinkäyttö- tai petostapauksissa.³⁹

62. Direktiivin 2003/86 17 artiklan mukaisesti jäsenvaltion, joka hylkää perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen, on tutkittava kyseisten perheenjäsenten tilanne tapauskohtaisesti arvioimalla tasapainoisesti, oikeasuhteisesti ja perustellusti kaikkia osatekijöitä, jotka tässä yhteydessä on mahdollisesti otettava huomioon. Kuten direktiivin 2003/86 johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, perheenyhdistämistä koskevien toimenpiteiden, sen 16 artiklassa säädettyt mukaan luettuina, on oltava perusoikeuksien, etenkin perusoikeuskirjan 7 artiklassa taatun yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamisen ja 24 artiklan 2 ja 3 kohdassa taattujen lapsen oikeuksien, mukaisia.⁴⁰ Direktiivin 2003/86 18 artiklassa myös säädetään, että perheenkokoajalla ja/tai hänen perheenjäsenillään on oikeus hakea päätökseen muutosta oikeusteitse, jos perheenyhdistämistä koskeva hakemus hylätään.

63. Jos ei oteta huomioon sitä, että direktiivin 2003/86 johdanto-osan kahdeksannen perustelukappaleen mukaan pakolaisten tilanne vaatii erityistä huomiota, mikä koskee siis sitä, että XC ja hänen isänsä eivät voineet huomattavan pitkään aikaan elää normaalia perhe-elämää, olisi mielestäni epäasianmukaista ja kohtuutonta⁴¹ edellyttää, että tällaiset henkilöt asuvat yhdessä samassa kotitaloudessa tai saman katon alla, jotta he ovat oikeutettuja perheenyhdistämiseen. Heidän ei myöskään voida edellyttää tukevan toisiaan taloudellisesti, koska heillä ei välttämättä ole siihen varaa. Vaikka perheenyhdistäminen ”on tarpeen, jotta perhe-elämä olisi mahdollista”,⁴² direktiivissä 2003/86 ei säädetä mistään mallista tai normista sille, millaista tämän perhe-elämän olisi oltava, vaan siinä pelkästään edellytetään, että se on ”todellista”. Mielestäni on vältettävä sen, mikä on ”todellinen” perhesuhde tai ”tavanomainen” perhe-elämä, liian subjektiivista arviointia ja keskityttävä sen sijaan direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan tavoitteeseen, joka on estää se, että direktiiviä käytetään väärinkäytön tai petoksen välineenä.

³⁸ Tätä arviointia tehdessään jäsenvaltiot voisivat ottaa huomioon sen, että perhesuhdetta jatkettiin vasta, kun perheenkokoajan pakolaisasema oli tunnustettu, vaikka näin olisi voitu tehdä jo aiemmin. Ks. analogisesti direktiivin 2003/86 16 artiklan 2 kohdan b alakohdan toinen alakohta.

³⁹ Tältä osin voidaan rinnastaa myös direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohta ja Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77) 35 artikla. Viimeksi mainitussa säännöksessä, jonka otsikko on ”Oikeuksien väärinkäyttö”, säädetään, että ”jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet evätäksään, lopettaakseen tai peruuttaakseen tässä direktiivissä tarkoitetut oikeudet, jos ne on saatu oikeuksien väärinkäytöllä tai petoksella, kuten lumeavioliitolla. Näiden toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia, ja niissä on sovellettava 30 ja 31 artiklan mukaisia menettelyä koskevia takeita”. Direktiivin 2004/38 30 ja 31 artiklassa edellytettävät menettelyä koskevat takeet johtuvat useista perusoikeuksista, jotka taataan muun muassa perusoikeuskirjassa, kuten 41 artiklan mukaisesta oikeudesta hyvään hallintoon ja 47 artiklan mukaisesta oikeudesta tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen. Direktiivin 2003/86 17 ja 18 artiklan yksityiskohtaisempien säännösten lisäksi perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattuja oikeuksia ja suhteellisuusperiaatetta on kunnioitettava, kun jäsenvaltio panee täytäntöön kyseisen direktiivin ja erityisesti sen 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan. Vaikka perusoikeuskirjan 41 artiklassa viitataan muun muassa unionin toimielimiin eikä jäsenvaltioihin, oikeus hyvään hallintoon on unionin oikeuden yleinen periaate. Jos jäsenvaltio pääasiassa soveltaa unionin oikeutta, hyvää hallintoa koskevasta oikeudesta johtuvia vaatimuksia siis sovelletaan direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseen menettelyyn: tuomio 8.5.2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, 49 ja 50 kohta).

⁴⁰ Ks. analogisesti tuomio 14.3.2019, Y.Z. ym. (Perheenyhdistämiseen liittyvä petos) (C-557/17, EU:C:2019:203, 51–53 kohta).

⁴¹ Italian hallitus sen enempiä kuin komissiokaan eivät pidä yhdessä asumista välttämättömänä.

⁴² Ks. direktiivin 2003/86 johdanto-osan neljäs perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Perheiden yhdistäminen on tarpeen, jotta perhe-elämä olisi mahdollista. Se edistää sellaisen sosiaalisen ja kulttuurisen vakauden muodostumista, joka helpottaa kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista jäsenvaltioissa. Se myös lujittaa taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, mikä on yhteisön perustavoitteita, kuten Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa todetaan.”

64. Joka tapauksessa nuorten aikuisten on täysin normaalia asua erillään vanhemmistaan ja muista perheenjäsenistään. Tältä osin katson, että kun otetaan huomioon se, että XC ja hänen isänsä ovat eläneet erillään, satunnaiset vierailut ja kaikenlainen säännöllinen yhteydenpito⁴³ voivat riittää siihen, että he voivat luoda (uudelleen) tai palauttaa perheensuhteensa. Tällaisen vierailemisen tai yhteydenpidon on oltava niin tiivistä, että se ”edistää sellaisen sosiaalisen ja kulttuurisen vakauden muodostumista, joka helpottaa kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista jäsenvaltioissa”.⁴⁴

65. Edellä esitetyn perusteella toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on mielestäni vastattava, että pelkkä oikeudellinen vanhemman ja lapsen välinen suhde ei riitä osoittamaan direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaista todellista perhesuhdetta. Jos perheenyhdistämistä haetaan alaikäisen lapsen osalta, joka on sittemmin tullut täysi-ikäiseksi, perheenkokoajan ja hänen lapsensa ei tarvitse asua yhdessä samassa kotitaloudessa tai saman katon alla. Tältä osin riittävät satunnaiset vierailut ja mikä tahansa säännöllinen yhteydenpito, jotka mahdollistavat perhesuhteen luomisen (uudelleen) tai palauttamisen.

VI Ratkaisuehdotus

66. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Bundesverwaltungsgerichtin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että pakolaiseksi tunnustetun perheenkokoajan lapsi on kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla alaikäinen, jos lapsi oli perheenkokoajan turvapaikkahakemuksen jättämisaikana alaikäinen mutta on tullut täysi-ikäiseksi ennen perheenkokoajan pakolaiseksi tunnustamista, edellyttäen että perheenyhdistämistä koskeva hakemus jätettiin kolmen kuukauden kuluessa perheenkokoajan pakolaisaseman tunnustamisesta.
- 2) Pelkkä oikeudellinen vanhemman ja lapsen välinen suhde ei riitä osoittamaan direktiivin 2003/86 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaista todellista perhesuhdetta. Jos perheenyhdistämistä haetaan alaikäisen lapsen osalta, joka on sittemmin tullut täysi-ikäiseksi, perheenkokoajan ja hänen lapsensa ei tarvitse asua yhdessä samassa kotitaloudessa tai saman katon alla. Tältä osin riittävät satunnaiset vierailut ja mikä tahansa säännöllinen yhteydenpito, jotka mahdollistavat perhesuhteen luomisen (uudelleen) tai palauttamisen.

⁴³ Tällaisten vierailujen tai yhteydenpidon säännöllisyyttä on arvioitava kyseisten henkilöiden aineellisten olosuhteiden, kuten heidän asuinpaikkojensa välisen etäisyyden, taloudellisen tilanteensa, työhön tai opiskeluun liittyvien velvoitteidensa tai muiden perhesitoumusten, valossa.

⁴⁴ Ks. direktiivin 2003/86 johdanto-osan neljäs perustelukappale.